

Yeni Müfredata Uygun Hazırlanan Türkçe ve Edebiyat Ders Kitaplarında Yer Alan Halk Bilimi Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme

Müge BAYRAKTAR*
Şerife Seher EROL ÇALIŞKAN**

Araştırma Makalesi

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda yeni müfredata uygun hazırlanan Türkçe ve edebiyat ders kitapları incelenmiş ve bu kitaplarda yer alan halk bilim unsurlarının tespiti amaçlanmıştır. Çalışmanın metodunu oturtabilmek için literatür araştırması yapılmış ve halk bilim konu tasnifleri incelenmiştir. Ancak çalışmada daha önce literatürde kullanılan tasniflerden yararlanılmamıştır. İncelemede doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Milli eğitim bakanlığı tarafından okullarda okutulan Türkçe ve Edebiyat ders kitaplarının tümü çalışmanın evrenini oluşturmaktadır ancak bu çalışmada yeni müfredata uygun hazırlanan 1. Sınıf Türkçe 1 ve 2. kitapları, 5. Sınıf Türkçe 1 ve 2. kitapları, 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı kitabı ve Türk Dili ve Edebiyatı Hazırlık Sınıfı kitabı örneklem olarak seçilmiştir. Doküman analizi ile yapılan kitap incelemeleri sonucu değerlendirme için daha önce halk bilimi alanında yapılmış konu tasnifleri kullanılmamıştır. Çalışmada özgün bir tasnif denemesi yapılmıştır ve üç ana kategoride inceleme sunulmuştur. Somut olmayan kültürel miras, değerler ve edebî türler sınıflandırmanın temel başlıklarıdır. Elde edilen veriler doğrultusunda kitaplarda halk bilim unsurlarının çoğunlukla bu başlıklar altında toplanabileceği görülmüştür. Kitaplarda yer alan etkinlikler ve metinler incelenerek halk biliminin hangi unsuruyla bağlantılı olduğu ve hangi başlığın altında yer alacağı, yeni müfredata uygun olarak hazırlanan hangi değer ile ilişkili olduğunun detaylı şekilde analizi verilmiştir. Bu çalışma yeni müfredatın halk bilim unsurlarına ne düzeyde yer verdiğinin, halk bilim unsurlarının bulunma durumunun hangi alanlarda yoğunlukta olduğunun tespiti açısından önemlidir. Yeni müfredat bağlamında hazırlanan Türkçe ve edebiyat ders kitaplarına yönelik böyle bir çalışmanın bulunmayışı özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, halk bilimi, somut olmayan kültürel miras, edebî türler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli.

*Dr. Müge Bayraktar, Türkçe Öğretmeni,
Bartın Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı Doktora Programı Mezunlu.
ORCID: 0000-0002-9944-1521
E-posta: mugeebora@hotmail.com

**Doç. Dr. Şerife Seher Erol Çalışkan,
Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı.
ORCID: 0000-0001-6427-3751
E-posta: serol@bartin.edu.tr

Başvuru Tarihi: 21.11.2024

Kabul Tarihi: 02.12.2024

Yayımlanma Tarihi: 30.12.2024

Atıf: Bayraktar, M., Erol Çalışkan, Ş., S. (2024). "Yeni Müfredata Uygun Hazırlanan Türkçe ve Edebiyat Ders Kitaplarında Yer Alan Halk Bilimi Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme". *BUEFD*, 9(2), 95-109. <https://doi.org/10.70916/buefd.1588915>

An Evaluation of Folklore Elements in Turkish Language and Literature Textbooks Prepared in Compliance with the New Curriculum

Müge BAYRAKTAR*

Şerife Seher EROL ÇALIŞKAN**

Research Article

*PhD. Müge Bayraktar, Turkish teacher, Graduate of Bartın University, Department of Turkish Language and Literature, PhD Program.

ORCID: 0000-0002-9944-1521

E-mail: mugebora@hotmail.com

**Assoc. Prof. Şerife Seher

Erol Çalışkan, Bartın University, Faculty of Letters, Department of Turkish Folk Literature.

ORCID: 0000-0001-6427-3751

E-posta: serol@bartin.edu.tr

Submitted Date: 21.11.2024

Accepted Date: 02.12.2024

Published Date: 30.12.2024

Citation: Bayraktar, M., Erol Çalışkan, Ş., S. (2024). "An Evaluation of Folklore Elements in Turkish Language and Literature Textbooks Prepared in Compliance with the New Curriculum". *BUEFD*, 9(2), 95-109.

<https://doi.org/10.70916/buefd.1588915>

ABSTRACT

In this study, Turkish and literature textbooks prepared according to the new curriculum aligned with the "Turkey Century National Education Model" were examined, with the aim of identifying the folkloric elements included in these textbooks. To establish the methodology for the study, a literature review was conducted, and classifications of folklore topics were analyzed. However, previously used classifications in the literature were not utilized in this study. Document analysis was employed as the research method. All Turkish and literature textbooks used in schools by the Ministry of National Education constitute the population of the study. However, for the purposes of this study, a sample was selected from the following textbooks: 1st Grade Turkish (Books 1 and 2), 5th Grade Turkish (Books 1 and 2), the 9th Grade Turkish Language and Literature textbook, and the Turkish Language and Literature Preparatory Class textbook. Based on the document analysis of these books, previously used classifications in the field of folklore were not employed for evaluation. Instead, an original classification attempt was made. The analysis was conducted under three main categories: intangible cultural heritage, values, and literary genres. Based on the data obtained, it was found that the folkloric elements in the textbooks could mostly be categorized under these main headings. By examining the activities and texts included in the books, the study analyzes in detail which folklore element is related to which category, and how it aligns with the values promoted by the new curriculum. This study is significant for determining the extent to which folkloric elements are incorporated into the new curriculum and identifying which areas show a higher concentration of such elements. The originality of this study lies in the fact that there has been no previous research on Turkish and literature textbooks prepared in accordance with the new curriculum in the context of folklore elements.

Keywords: Values education, folklore, intangible cultural heritage, literary genres, Turkey Century Education Model.

Giriş

Halkın yaşayışını, geleneklerini, âdetlerini, inanışlarını, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmek için yarattıkları anlatılarını kapsayan halk bilimi, halkın özünü yansıtır. Halkın kültürünü bütün yönleriyle incelemek halk bilimin amaçlarından biridir. Kültürel değişimin, gelişimin ve bütün bu durumların gelecek nesillere aktarımında halk bilimin önemi büyüktür. 19. yüzyılın başlarında, insanın davranışlarını ve geleneklerini araştırarak, onu daha iyi tanımayı ve hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmayı hedefleyen bağımsız bir bilim dalı olarak gelişmiştir (Çobanoğlu, 2008, s. 21). Tarih, antropoloji, sosyoloji, psikoloji gibi birçok disiplinle etkileşim içinde olan halk bilimi bir toplumun kültürel ve sosyal yapısının, yaşayışının çözümlenmesinde önem taşır. Halk bilimi, insan yaşamının her aşamasındaki kültürel öğeleri bilimsel bir şekilde toplayıp inceleyen bir disiplindir. Bu alan, halk kültürünün gelişim süreçlerini ve kültürler arası benzerlik ile farklılıklarını analiz eder. Elde edilen bilgileri, halkın yararına sunarak kültürel mirası korumayı ve yaymayı amaçlar (Tan, 2003, s. 21). Kültürel mirasın korunmasında ve yayılmasında gelecek nesiller ile geçmiş arasında bağ kurulması önem taşır. Geçmişine, kültürel yaşayışına kısacası kendi özüne yabancı şekilde bir neslin yetişmemesi için eğitim büyük önem taşır. Bu doğrultuda ülkede uygulanacak olan eğitim felsefesi ve bu felsefeye yönelik hazırlanan öğretim programlarının etkisi yadsınamaz. Öğretim programlarında halk bilim unsurlarına yer verilmesi halk kültürünün ve halk bilimin konu alanı olan her şeyin aktarımının kolaylaşmasını sağlar. Çünkü halk kültürü, bir toplumun hem geleneksel hem de çağdaş sözel ve kültürel öğelerini kapsar. Bu kültür, yalnızca köy veya kırsal alanlarla sınırlı kalmayıp, kentsel yaşamda kazandığı yeni değerleri ve davranış biçimlerini de içerir. Yani, halk kültürü hem geçmişten hem de modern toplumun dinamiklerinden beslenen bir kültürel yapıdır (Ekici, 1999, s. 185). Modern toplum dinamiklerinden biri de eğitim olduğuna göre eğitim ve halk bilimin iç içe olması bir toplumun kültürel mirasının korunması açısından mühimdir.

Yeni eğitim müfredatının temeli olan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, 2024-2025 eğitim-öğretim yılından itibaren 1, 5 ve 9. sınıflar için uygulanmaya başlanmıştır. Eğitimde köklü değişikliklerin planlandığı bu müfredatla geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmak amaçlanmaktadır. Gelecek nesillerin öz kültüründen haberdar şekilde dijital dünyaya uyum sağlaması ve geleneğin modernle birleştirilmesi, bu birleşimde de öğrencilerin merkeze alınması müfredatın temellerindedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğrenci merkezli eğitim anlayışını benimseyerek eleştirel düşünme, problem çözme becerileri, teknoloji entegrasyonu ve küresel rekabetçiliği ön plana çıkaran kapsamlı bir eğitim vizyonu sunmaktadır. Model, öğrencilerin daha etkili ve anlamlı öğrenmelerini sağlarken, öğretmenlerin ve eğitim kurumlarının değişime uyum sağlamasına yardımcı olmuştur. Gelecekte, modelin sürdürülebilirlik, esneklik ve teknoloji entegrasyonu gibi unsurlar üzerinde yoğunlaşarak sürekli olarak değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu süreç, Türkiye'nin

eğitim sisteminin uluslararası alanda rekabet edebilirliğini artıracak ve öğrencileri geleceğe daha iyi hazırlayacaktır. Sonuç olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, eğitimde kaliteyi yükselterek Türkiye'nin eğitim potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan dinamik bir süreci temsil etmektedir (Ülçay, 2024, s. 77).

Yeni uygulanan müfredatta öğrenci temelli bir işleyişin olması gelecek nesillere kültür aktarımını kolaylaştırır. Bireysel olarak kendini geliştiren, eleştirel düşünen, sorgulayan, geçmişine merak duyan bireyler yetiştirilmesi halk bilim açısından da mühimdir. Halk bilim unsurlarından olan edebî türler (masallar, destanlar, türküler vb.), çeşitli ritüeller, inançlar vb. aktarımında bireyin titiz yaklaşımı gelecek nesillerin kültürel temelleri unutmamasını sağlayacaktır. Her ne kadar kültürel rekabetin olduğu bir dünyada yaşansa da özünden uzak düşmeyen toplumlarda kendine yabancılaşmanın azalması açısından halk bilim unsurlarının müfredatta bulunması ve müfredatın eğitim anlayışıyla uyuşmasının aynı doğrultuda olması gerekir. Toplumsal kutlamalar, bayramlar, toplumsal yaşayış içindeki birlik ve beraberliğin sağlandığı gelenekler sayesinde topluma aidiyetin sağlanması gerçekleşir. Aynı zamanda kültürel değerlerin korunması ve bu değerlerin benimsetilmesi için dijital dünyanın olanaklarının kullanılması da kaçınılmaz olacak ve eğitim müfredatı- halk bilimi ilişkisini olumlu yönde destekleyecektir.

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin merkezinde insan vardır (MEB, 2024, s. 4)” düşüncesinden yola çıkarak halk bilimin temelinde de insanın olduğunu ve insanın yaşayışının, geleneklerinin, ürettiklerinin halk bilimin konusu olduğunu söyleyebiliriz. İnsanın bir eğitim müfredatının merkezinde yer alması insanın yaşamıyla şekillenen her şeyin aslında müfredatta yer alacağına vurgu yapmaktadır. Eğitim sadece bilgi aktarmak değil, kültürel değerlerin korunmasında da vazifeli bir sistemdir. Bu sistemle birlikte somut olmayan kültürel mirasın aktarımı öğrenciler aracılığıyla gerçekleştirilecek, insanın aktarım sürecinde aktif rol oynaması sağlanacaktır. İnsanı temele alan bir eğitim modeli halk bilim açısından değerlendirildiğinde halktan kopuk düşünülemez çünkü halkın yaşadığı her şey halk bilimin konusudur.

İnsan duygulardan, değerlerden, düşüncelerden ayrı düşünülemez. Bu açıdan değerlendirildiğinde müfredatta yer alan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi içinde 20 adet değer şu şekilde listelenmiştir: D1.Adalet, D2.Aile Bütünlüğü, D3.Çalışkanlık, D4.Dostluk, D5.Duyarlılık, D6.Dürüstlük, D7.Estetik, D8.Mahremiyet, D9.Merhamet, D10.Mütevazılık, D11.Özgürlük, D12.Sabır, D13.Sağlıklı Yaşam, D14.Saygı, D15.Sevgi, D16.Sorumluluk, D17.Tasarruf, D18.Temizlik, D19.Vatanseverlik, D20.Yardımseverlik. Bu değerlerin de halk bilimin konularından olan edebî türlerde yer aldığı ve bu bakımdan kullanılan halk bilimi anlatılarının erdem-değer-eylem çerçevesini destekleyeceği görülür. Halk bilimi ile erdem-değer-eylem çerçevesi ilişkilendirildiğinde, halk bilgisi ürünleri sadece derlenmeyle sınırlı kalmaz, aynı zamanda sunum ve tanıtım aşamaları da vardır. Bu süreçte halk bilimi uzmanlarının rehberliğinde yapılan tanıtım çalışmaları, yerel kültürlerin ulusal ve evrensel düzeyde daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacaktır. Bu çalışmalar, ulusal kimliğin korunması ve halk bilgisi ürünlerinin ekonomik katkı

sağlaması açısından önemli bir rol oynamaktadır (Ekici, 2004, s. 20). Yani kazandırılması gereken erdem ve değerler halk bilgisi ürünleri ile de kazandırılabilir. Bunlar sadece literatürde yer alan metin olarak daraltılmamalı yaşamın her alanında halk bilgisi ürünlerinin var olduğu ve insanın kişisel gelişimini de destekleyebileceği unutulmamalıdır. Küçük bir yerleşim yerinde yaşayan çocuk komşuluk kavramının getirilerini, komşuluğun önemini, yardımlaşmayı, paylaşmayı ailesi dışında çevresiyle de öğrenmiş olacaktır. İmece dediğimiz ortak iş yapılması etkinliklerine katılarak saygılı olmayı, yardımı, birlikteliğin gücünü yaşamış olacaktır. Tüm bunlar halk bilgisi ürünlerinin yaşamın her alanında olduğunu ve öğretim programlarında da halk bilgisi ürünlerine yer verilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Halk bilimi unsurlarının yeni müfredata uygun olarak hazırlanan kitaplarda yer alması eğitimin toplumsal yaşayıştan ve toplumun kültüründen ayrı düşünülmemeyeceğini gösterir. İnsanların öz kültürlerine sahip çıkarak halka ait her şeyi geleceğe taşır. Eğitim ve bu eğitime yönelik hazırlanan her şey halk kültürüne ait unsurların gelecek nesillere ulaştırılması açısından önemlidir.

Bu çalışmada halk bilim unsurlarının yeni müfredata uygun olarak hazırlanan Türkçe ve edebiyat ders kitaplarında bulunma durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada özgün bir sınıflandırma yapılmış halk bilimin konu alanı ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar taranmış ancak birebir kullanılmamıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne uygun hazırlanan Türkçe ve edebiyat ders kitapları üzerine böyle bir çalışma bulunmaması çalışmanın özgünlüğünü göstermektedir.

Kitap İçeriklerinde Yer Alan Halk Bilimi Unsurlarının Eğitime Katkısı

Halk bilimi öğelerinin ders kitaplarında yer alması, öğrencilere kültürel mirası tanıtarak geleneksel değerleri ve toplumun ortak geçmişini nesilden nesile aktarmada önemli bir işlev üstlenir. Bu öğeler, öğrencilerin geçmişle bağlarını güçlendirmelerine, kültürel çeşitliliği kavramalarına ve milli kimliklerini derinlemesine anlamalarına olanak tanır. Aynı zamanda halk edebiyatı gibi alanlar, dil becerilerini ilerletirken, eleştirel düşünme ve yaratıcı zihin gelişimini destekler. Halk bilimi öğelerinin müfredata dâhil edilmesi, sadece akademik anlamda değil, öğrencilerin kültürel farkındalıklarını ve toplumsal duyarlılıklarını artırarak da önemli bir katkı sağlar.

Milli kimlik, ancak kültürel temeller üzerine inşa edilebilir. Türk kültürünün köklerini çocuklara öğretmek, onların geçmişi kavramalarını ve geleceğe daha sağlam bir kimlik duygusuyla yönelmelerini sağlamak için elzendir. Bu süreç çocukların kendi kimliklerini keşfetmelerine, kültürel miraslarına sahip çıkmalarına ve ulusal değerlerine kıymet vermelerine yardımcı olacaktır.

Bugün geçmişten bağımsız değildir. Toplumların ve bireylerin deneyimleri, kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasî yaşantıları bugünün oluşumunda etkilidir. Geçmiş kuşakların edindikleri tecrübeler ve bilgiler, verdikleri kararlar gelecek nesilleri önemli ölçüde

etkileyecektir (Artun, 2010, s. 371). Bu sebeple gelecek nesillerin geçmişten kopuk yaşamaması, geçmişteki birikimleri bugün de kullanabilmesi kültürlerinden kopmamaları anlamında mühimdir. Geçmiş nesillerin karşılaştığı zorluklar, yaptıkları keşifler, aldıkları kararlar ve bunlardan elde ettikleri bilgiler, gelecek nesillere bir miras bırakır. Bu miras, sadece somut kültürel unsurlar değil, aynı zamanda toplumsal değerler, normlar, yaşam biçimleri ve düşünsel yapılar gibi soyut faktörler de olabilir. Geçmişin deneyimlerinin bugünkü toplum üzerindeki etkisi büyüktür ve bu birikimler, geleceğin nesillerini şekillendiren temel öğeler olarak yaşamaya devam eder. Bu, geçmişle gelecek arasında sürekli bir bağ kurarak toplumsal gelişimin sürekliliğini sağlar.

Ders kitaplarında halk bilim unsurlarının oluşu özlerini bilen, geçmişinden ve kültüründen bihaber olmayan nesiller yetiştirilmesini sağlar. Farkındalığı yüksek, kültürel değerlere saygılı, sorumluluk sahibi insan yetiştirebilmek için de kitap içerikleri önemlidir. Ders kitapları bu bakımdan öğrenciler için geçmiş ve gelecek arasında aktarım sağlayan bir köprü gibidir denilebilir. 5. sınıf Türkçe ders kitabının 2. cildinde 4. tema içeriği incelendiğinde “Türk Kültüründe Geleneksel Meslekler, El Sanatları, Toplumsal Etkinlikler (Törenler, Festivaller), Sözlü Anlatımlar, Toplumsal Etkinlikler (Törenler, Festivaller), Mevlevi Sema Törenleri, Gösteri Sanatları, Mutfak Kültürü, Somut Olmayan Kültürel Miras Çokluortam Metni (T.K.5.2, 2024, s. 52) gibi başlıklar yer almaktadır. Ders kitabında yer alan bu içerik öğrencilerin Türk kültürüne ait geçmişte var olan ve şu an bilmedikleri çoğu içeriği barındırmaktadır. Bu da öğrencilerin ders kitapları vasıtasıyla geçmişlerinden, kendi kültürlerinden haberdar olmalarını sağlayacaktır.

Halk Bilimi Unsurlarının Türkçe ve Edebiyat Ders Kitaplarında Bulunmasının Tespiti

Çalışmanın evrenini bugüne kadar Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda okutulan Türkçe ve edebiyat ders kitapları oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise yeni müfredata uygun olarak hazırlanan 1. Sınıf Türkçe (1. ve 2. Kitap), 5. Sınıf Türkçe (1. ve 2. Kitap), 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabı ve Hazırlık Sınıfı Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarıdır. Çalışma, kullanılan altı ders kitabı ile sınırlılığını belirlemiştir. Kitaplardaki alıntılar kitap isimlerinin kısaltmaları ile verilmiştir. 1. Sınıf Türkçe 1. kitap ve 2. kitap (T.K.1,1 ve T.K.1,2); 5. Sınıf Türkçe 1. ve 2. kitap (T.K.5.1 ve T.K.5.2); 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı kitabı (T.D.E. 9), Türk Dili ve Edebiyatı Hazırlık Sınıfı kitabı (T.D.E.H.) şeklinde parantez içlerindeki kısaltmalarıyla kullanılmışlardır.

Çalışmada dokümanların analizi yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak anahtar sözcükler yardımıyla literatür araştırması yapılmış, daha sonra elde edilen kitap, tez, makale vs. yazılı belgeler değerlendirmeye tabi tutulmuştur. “Belgesel tarama, belli bir amaç için kaynaklara ulaşip onları okuma, not alma ve son olarak da değerlendirme işlemlerini içerir” (Karasar, 2023, s. 183). Daha sonra nitel araştırma yaklaşımlarından doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189). Tespit edilen halk bilimi unsurları doküman analizi yöntemi ile kayıt altına alınmış, bir sınıflandırma yapılmıştır. Sınıflandırma başlıklarını “değerler eğitimi ve halk

bilim, somut olmayan kültürel miras ve edebî türler” oluşturmaktadır. Ders kitaplarından tespit edilen ve sınıflandırmaya örnek teşkil eden metinler, etkinlikler başlıkların altına eklenmiştir.

Yazılı kaynaklardaki metinlerde tespit edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak değer tasnifine tabi tutulmuştur. Değerlerin tespit edildiği metinler, kısa özetler şeklinde verilir ve içerik olarak çözümlenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma yapılırken değer eğitimi ile ilgili sözlükler, kitaplar, tezler, makaleler gibi materyallerden de faydalanılmıştır. Metin merkezli olarak tespit edilen değerler; bireysel değerler, toplumsal değerler, yurt-millet ve din ile ilgili değerler başlıkları altında toplanmıştır. Sonuçta, Türk halk anlatmalarından destan, masal, halk hikâyesi, efsane ve fıkraların değer eğitiminde kullanılıp kullanılmayacakları değerlendirilmiştir. Öncelikle halk bilimi alan yazını taranmış ve konuyla ilgili tasnif çalışmaları incelenmiştir. Bu çalışmalarından Sedat Veyis Örnek’in halk bilimi konuları tasnifi en kapsamlılarından biridir. Örnek, 25 ana başlıktan oluşan halk bilimi konularının tasnifini yapmıştır (Örnek, 2000, s. 17-20). Bu tasnif temel alınarak doküman analizi için kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçeveye göre kitaplardan elde edilen verilerin hangi kategori altında yer alacağı ve nasıl düzenleneceği, sunulacağı belirlenmiştir. Kitaplarda tespit edilen ve tarafımızca belirlenen sınıflandırma “somut olmayan kültürel miras, değerler eğitimi ve halk bilimi, edebî metinler” şeklindedir.

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM)

Somut olmayan kültürel miras, toplumların nesilden nesile geçen ve sahip oldukları kültürel öğeleri temsil etmektedir. Somut Olmayan Kültürel Mirası (SOKÜM) oluşturan öğeler, yüzyılların birikimiyle şekillenen ve nesilden nesile aktarılan bir değerler bütünü oluşturur. Bu kültürel değerlerin, bireylerin yaşadıkları çevreyle derin bir ilişkisi bulunmakta olup bu değerlerin oluşumunda tarihi ve kültürel mirasın büyük bir etkisi vardır. Ayrıca toplumun ortak his ve düşüncelerini ifade etmeleri açısından kültürel çeşitliliğin korunması ve sürdürülmesinde SOKÜM öğelerinin önemli bir rolü vardır (Çankaya, 2006, s. 19). Her toplumun kendine özgü kültürü, tarihi ve kimliği vardır. SOKÜM unsurları kültürün korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında önemli rol oynar. Bireyler yaşadıkları toplumla bu sayede daha derin bir bağ kurarlar.

Ders kitaplarında da SOKÜM’e ait unsurlara yer verilmiştir. Bir etkinlikte, “UNESCO [YUNESKO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)] Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi” ve “zanaat ve sanat”la ilgili araştırma yapınız. Araştırma yapmadan önce hangi bilgi kaynaklarını kullanabileceğinizi ve bunlara nasıl ulaşabileceğinizi listeleyiniz. Yaptığınız listeden size en uygun araştırma kaynağını seçiniz” (T.K.5.2, 2024, s. 37) şeklinde verilen yönergeler doğrultusunda öğrencilerin SOKÜM ile ilgili araştırma yapmaları istenmiş ayrıca SOKÜM unsurlarından olan geleneksel zanaat ve sanatlarla ilgili bilgi toplamaya yönlendirilmişlerdir. Öğrencilerin böyle bir kavramla küçük yaşta

karşılaşmaları yetiştikleri topluma yabancılaşmadan büyümelerini ve kültürel özlerinin neler olduğunun farkına varmalarını sağlayacaktır.

“UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras” listesinin detaylı şekilde kitaplarda verildiği görülmüştür.

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Karagöz (2009)
4. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
5. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
6. Geleneksel Çini Sanatı (2016)
7. Geleneksel Türk Okçuluğu (2019)
8. Minyatür Sanatı (Azerbaycan, İran ve Özbekistan ile Ortak Dosya) (2020)
9. Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (Azerbaycan ve Kazakistan ile Ortak Dosya, 2018)

10. Nasrettin Hoca/Molla Nesreddin/Molla Ependi/Apendi/Afendi Kozhanasyr Fıkra Anlatma Geleneği (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan ile ortak dosya, 2022) (T.K.5.2, 2024, s. 17).

Bu liste ile karşılaşan öğrencilerin daha önce hiç duymadıkları kültürel değerlere karşı farkındalık kazanmaları kitaplar sayesinde gerçekleşecektir. Kitaplarda yer alan SOKÜM’e ait unsurlar aşağıdaki gibi tespit edilmiştir.

Geleneksel çocuk oyunları

“Yakan top, köşe kapmaca, körebe, misket” (T.K.1.1, 2024, s. 29); “seksek, yakan top, körebe, köşe kapmaca” (T.K.1.1, 2024, s. 32); “istop metni” (T.K.1.1, 2024, s. 34), oyunlarının etkinlik içinde verildiği tespit edilmiştir. “İp oyunları” (T.K.5.1, 2024, s. 38-40) metni geleneksel ip oyunlarından bahsetmektedir. Bu oyunların “kedi beşiği, ip atlama ve halat çekme” olduğu metinde geçerken oynanış şekilleri de detaylı şekilde verilmektedir. “Türk dünyası çocuk oyunları” çoklu ortam metni (T.K.5.1, 2024, s. 48) içerisinde Kosova’da oynanan Beni Tanı, Özbekistan’da oynanan Oarmoqha, Türkiye’de oynanan Mendil Kapmaca oyunlarının tanıtımları detaylı şekilde yapılmaktadır. Dinleme metninde “Bilye oyunu, Topaç Halat çekme oyunu, Aç Kapıyı Bezirgan Başı” (T.K.5.1, 2024, s. 49) oyunlarının tanıtımı, nasıl oynandığı, aldıkları farklı isimler ve söylenen tekerlemeler anlatılmaktadır. “Körebe” oyunu hakkında bilgi verilen bir metin bulunmaktadır (T.K.5.1, 2024, s. 50).

Geleneksel zekâ oyunları

Mangala/Göçürme oyunlarının detaylı şekilde anlatıldığı bir metin verilmiştir (T.K.5.1, 2024, s. 75-76).

Geleneksel yemekler, halk oyunları, kıyafetler

“Kültürümüzü Tanıyalım” (T.K.1.2, 2024, s. 73) etkinliğinde yaşanan şehrin yemeklerini, türkülerini, halk oyunlarını öğrencilerin araştırması istenmektedir. Halk oyunları ile ilgili olarak “Halay, Zeybek ve Kafkas Dansı”nın yer aldığı etkinlik dikkat çekmektedir (T.K.5.1, 2024, s. 162). “Yöremize Özgü Bir Kıyafet” (T.K.5.2, 2024, s. 54) adlı etkinlikte geleneksel kıyafetlere yer verilmiştir.

Türk kültürüne yön veren isimler

Nasreddin Hoca ile ilgili kısa tanıtım metni ve etkinlikleri yer almaktadır (T.K.1.2, 2024, s. 74-75). Nasreddin Hoca'nın betimlemesinin yapılması öğrencilerden istenmekte ve bu sayede zihinlerinde daha önce öğrendiklerinden, görsellerden yararlanarak bir Nasreddin Hoca tasviri oluşturmaları istenmektedir (T.K.5.1, 2024, s. 64). Benzer bir etkinliğin de Keloğlan için oluşturulduğu görülmektedir (T.K.5.1, 2024, s. 65). “Geleneklerimiz” temasının ilk metni Nasreddin Hoca'dır (T.K.5.2, 2024, s. 12-13). Nasrettin Hoca'nın detaylı şekilde tanıtıldığı görülmektedir. Dede Korkut'u detaylı şekilde tanıtan bir metin bulunmaktadır (T.K.5.2, 2024, s. 20). Karagöz ve Hacivat'ın tanıtımına yönelik bir yazı yazma etkinliği mevcuttur (T.K.5.2, 2024, s. 55). Nasreddin Hoca ve İbn-î Sina ile ilgili bilgilendirici metin bulunmaktadır (T.K.5.2, 2024, s. 132). Yunus Emre, Hacı Bektaş-î Veli ve Tabduk Emre'nin isimlerinin geçtiği bir tiyatro metni vardır (T.D.E.9, 2024, s. 249). “Dilimizin Zenginlikleri” projesi kapsamında bu metin projeyi destekleyici bir görev görmektedir. Âşık Veysel ile ilgili dinleme metni ve metinden sonra yapılacak etkinlikler vardır (T.D.E.9, 2024, s. 288-293). Nasreddin Hoca ile ilgili olarak etkinlik bulunmaktadır (T.D.E.H., 2024, s. 218).

Geçmişten bugüne önemini koruyan anlatılar

“Kutadgu Bilig, Vesîletü'n-Necât ve Leyla vü Mecnun adlı eserlerin arka kapaklarında verilen bilgiler yer almaktadır. Verilen bilginin hangi kitabın tanıtımında yer aldığını tablo üzerinde işaretleyiniz” şeklinde bir etkinlik bulunmaktadır (T.D.E.9, 2024, s. 187).

Geleneksel el sanatları ve zanaatları

Tahta oyuncak bebek (T.K.1.2, 2024, s. 76) yapımının aşamaları detaylı şekilde anlatılmaktadır. “Her Yüreğe Nakış Gerek” (T.K.5.1, 2024, s. 150-152) metni ile nakışın gelenekteki yeri ve önemine, yapılış şekline değinilmiştir. Döşemealtı halısı el sanatının anlatıldığı bilgilendirici bir metin bulunmaktadır (T.K.5.2, 2024, s. 42-43). Çömlekçilik ile ilgili metin ve etkinlikleri yer almaktadır (T.K.5.2, 2024, s. 44-47), geleneksel el sanatlarından olan Ebru, Çini, Hat ve Tezhip etkinliklerde verilmiştir. Oya metni ile oya yapımının detayları anlatılmaktadır (T.K.5.2, 2024, s. 60). Halı Dokumacılık etkinliği içerisinde Çömlek el sanatı ile verilmiştir (T.D.E.H., 2024, s. 218).

Geleneksel Türk sporları ve oyunları

“Güreş, okçuluk, at biniciliği” (T.K.1.2, 2024, s. 13), “Cirit” dinleme metni (T.K.1.2, 2024, s. 14), “Okçuluk” ile ilgili bilgilendirici metin (T.K.5.2., 2024, s. 135-136), “Atlı Cirit Oyunu” metni (T.K.5.2, 2024, s. 150-152) verilmiştir.

Geleneksel törenler

Bayram gelenekleri ile ilgili olarak araştırma etkinliği verilmiştir (T.K.5.2, 2024, s. 21). Kutlanan dinî bayramların araştırılması için öğrencilerin yönlendirildiği bir etkinlik mevcuttur (T.K.5.2, 2024, s. 22). “Türklerde Evlilik Merasimi” (T.K.5.2, 2024, s. 39) ile ilgili bir metin verilerek bu törenin nasıl gerçekleştirildiği anlatılmaktadır.

Yaşayan insan hazinesi

Keçe Ustası Ahmet Yaşar Kocataş ile ilgili olarak tanıtım yapılmıştır (T.K.5.2, 2024, s. 41).

Geleneksel Türk kahvesi

Türk kahvesinin anlatıldığı çoklu ortam dinleme metni bulunmaktadır (T.K.5.2, 2024, s. 56). Türk kahvesinin olduğu bir başka etkinlik 9. sınıf düzeyindedir (T.D.E.H., 2024, s. 218).

Nevruz

Türk kültürünün önemli bir geleneği olan Nevruz bir belgesel olarak verilmiş ve dinleme metni olarak öğrencilerle paylaşılmıştır (T.D.E.9, 2024, s. 200).

Değerler Eğitimi ve Halk Bilim

Değerler eğitimi örnek bir neslin yetiştirilebilmesi için büyük önem arz eder. Çocuğun büyümesinde ve gelişmesinde dış faktörlerin önemi büyüktür. Aile, arkadaşlar, toplum ve okul çevresi bunlardan bazılarıdır. Okul, çocukların sosyalleşmesini sağlayan bir ortamdır. Aile, arkadaşlar, akrabalar, toplum ve okul çevresi, çocuğun gelişiminde ve belirli değerlerle donanmasında önemli rol oynayan faktörlerdir. Değerler eğitimi, hem bireyler hem de bu bireylerin içinde yer aldığı toplumlar için son derece önemli bir eğitim türüdür. Bu eğitim hem formal hem de informal eğitim süreçleriyle kazandırılabilir (Katı, 2024, s. 11).

Halk bilimi ürünleri de çocuklara yol gösteren özelliklere sahiptir. Bu ürünlerden özellikle halk edebiyatına ait anlatılar, içinde barındırdıkları değerler ile kültürün ve gelecek nesillerin şekillenmesinde önemli rol oynar. Bu konuda çalışan Dr. Yasemin Katı Türk Halk Anlatımlarında Değerler Eğitimi adlı kitabında *“Halk edebiyatı ürünleri incelendiğinde, kültürel unsurlar ve değerler açısından oldukça zengin oldukları, pek çoğunun birden fazla değer içerdiği görülmektedir. Bu nedenle, değer eğitiminin insan hafızasında kalıcı hale gelmesi için halk anlatı ürünlerini kullanmak gerektiği”*ni söyler (Katı, 2024, s. 22). Halk bilimi ürünleri kültürel öğeler ve değerlerle zenginleşmiş derin anlamlar içerdiği için, değerler eğitiminde güçlü bir kaynak olarak işlev görür. Bireylerin

hafızasında kalıcı izler bırakır ve toplumsal değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli rol oynar.

Yeni müfredatla birlikte verilmek istenen değerleri detaylı şekilde daha önce belirtmiştik. Kitaplar incelendiğinde, bayram ziyaretleri etkinliği ile bayramlaşmanın ve bayramlaşma sırasında nelerin yapıldığı, bayram tebriği sırasında yapılacak konuşma örneklerine yer verilmiştir (T.K.1.2, 2024, s. 49-55). “Bugün Bayram” (T.K.5.2, 2024, s. 22) çoklu ortam metninde bayram geleneklerinin nasıl olduğundan bahsedilmiştir. Bayram gelenekleri (T.K.5.2, 2024, s. 25) el öpme, bayram ziyaretinde bulunma gibi bayram gelenekleri ile ilgili etkinliklere yer verilmiştir. Müfredatta yer alan aile bütünlüğü, dostluk, duyarlılık, saygı, sevgi, sorumluluk değerleri ile bu etkinlik örtüşmektedir. Bayram gelenekleri SOKÜM bünyesinde olan ve korunması gereken halk geleneklerindedir. Bu sebeple halk bilimin değerler eğitimiyle doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Türk kültüründe misafir odalarının ve misafir ağırlamanın önemine değinilen “Misafir Odası” (T.K.5.2, 2024, s. 30) verilmeye çalışılan dostluk, sevgi, saygı, yardımlaşma, duyarlılık değerleri ile örtüşmektedir. Misafirliğin anlamı ve önemi ile ilgili etkinliklerle (T.K.5.2, 2024, s. 29) bu değerler pekiştirilmeye çalışılmıştır. Türk kültüründe önemli olan bir başka kavram da komşuluk ilişkileridir. “Komşumuz Nergis Teyze Çiçek Dayanışması” (T.K.5.2, 2024, s. 93) metninde komşuluk ilişkilerinin, yardımlaşmanın, yeni taşınan komşulara yönelik hoş geldin sohbetlerinin, ihtiyaç karşılama birbine destek olmanın önemine değinilmiştir. Kültürümüzde misafirlik ve komşuluk önem taşımaktadır. Bu sebeple kültürümüzde var olan değerlerin metinlere ve etkinliklere yansıdığı görülmüştür. Bu bağlamda halk bilimi unsurlarının müfredatla verilmek istenen değerlerle iç içe olduğu çünkü halkın yaşayışından bağımsız düşünülemez iki kavram oldukları görülmüştür.

“Metinlerden yararlanarak Türk dünyasının birlik, beraberlik ve dayanışması hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız” (T.D.E.H., 2024, s. 139) adlı etkinlikte Kıbrıs Türklerinin uğradıkları zulme yönelik bir metin verilmiştir. Bu metinden yola çıkarak yorumlama soruları sorulmuştur. Bu sorulardan birisi birlik, beraberlik ve dayanışma ile ilgisi olması bakımından önemlidir. Çünkü vatanseverlik, yardımlaşma, dayanışma gibi değerler müfredatla verilmesi amaçlanan değerlerdir ve bu değerler Kıbrıs Türklerinden İsmail Gaspıralı ve Kazak şairi Mağcan Cumabay’ın düşünceleriyle bağdaştırılıp verilmeye çalışılmıştır. Türk dünyasına ait bu isimler Türk kültürüne hizmet etmişlerdir, bu bağlamda halk biliminden ayrı düşünülemezler. Halk biliminin çalışma alanından biri olan halk edebiyatı ürünleri de değerlerin öğrencilere kazandırılmasında önem taşımaktadır.

Edebî Türler

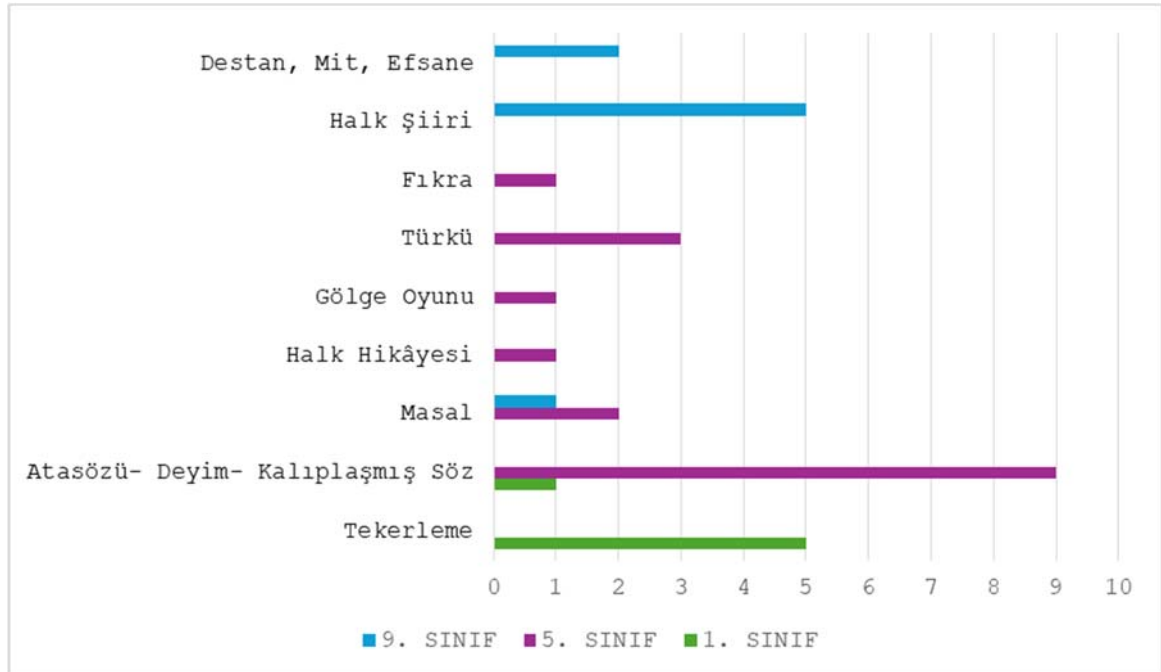
Halk edebiyatına ait edebî türlerin kitaplarda ve çocukların eğitimlerinde kullanıldığı bilinmektedir. Yüzyıllar boyunca kendi kültüründen izler taşıyarak var olan bu ürünler öğrencilerin kendi kültürel mirasını tanıması için temel kaynaklardandır. Ders kitapları

incelendiğinde halk bilimin bir alt dalı olan halk edebiyatına ait metinlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Tekerleme olarak “Portakalı Soydum Başucuma Koydum” tekerlemesi (TK1.1, 2024, s. 22), “Körece” tekerlemesi (TK1.1, 2024, s. 30) metinleri yer almaktadır. Tekerleme metinleri dışında 1. sınıf öğrencilerinin gelişim düzeylerine uygun olarak bilmece metinleri de yer almaktadır (T.K.1.1, 2024, s. 45, 106; T.K.1.2, 2024, s. 155). “Bazen tavandan sarkar, bazen baş ucumdan bakar, basınca düğmesine, bizlere ışık saçar” (T.K.1.1, 2024, s. 106) cevabının “lamba” olduğu metin bulunmaktadır. Atasözleri, deyimler ve kalıplaşmış sözlere de kitaplarda rastlanılmıştır. “Öfke ile kalkan zararlar oturur” (T.K.5.1, 2024, s. 146), “Çam sakızı çoban armağanı, su küçüğün yol büyüğün” (T.K.5.1, 2024, s. 154), “Kusursuz dost arayan dostsuz kalır” (T.K.5.1, 2024, s. 158), “Elçiye zeval olmaz, güle güle oturun, su gibi aziz ol, gözünüz aydın, eline sağlık” (T.K.5.2, 2024, s. 24), “Misafir ağırlamak, misafir gibi oturmak, misafir kalmak, misafir olmak” (T.K.5.2, 2024, s. 32), “Uçan kuşa borcu olmak” (T.D.E.9, 2024, s. 24) kitaplarda yer alanlardır. Masal metinlerine de kitaplarda yer verilmiştir. “Üç Kardeş” (T.K.5.1, 2024, s. 178-179), “Dilek Kuşu” (T.K.5.1, 2024, s. 181-182), “Binbir Gece Masalları” (T.D.E.H.K.9, 2024, s. 218) yer almaktadır. Gölge oyunu metni olan “Karagöz” (T.K.5.1, 2024, s. 62) tiyatro metni olarak yer almaktadır. Türkü türüne ait metinler de kitaplarda yer almaktadır. “Uzun İnce Bir Yoldayım” (T.D.E.9, 2024, s. 67), “Mihriban” (T.D.E.9, 2024, s. 133-135), “Dostlar Beni Hatırlasın” (T.D.E.H., 2024, s. 120) bu örneklerdendir. Fıkra türünü yansıtan metin tespit edilmemiştir ancak Nasrettin Hoca fıkraları ile ilgili etkinlikler ve bilgilendirici metinler kitaplarda yer almaktadır. Somut olmayan kültürel miras başlığı altında bunlar incelenmiştir. Fıkra metin türünün tanıtımı ile ilgili bir metin bulunmaktadır (T.K.5.2, 2024, s. 15). Halk şiiri genellikle 9. sınıf kitaplarında mevcuttur. “Arasam yarı bulurdum / Yolunda kurban olurum / Bir gün görmesem ölürdüm / Gör neyledi zaman şimdi” (T.D.E.9, 2024, s. 179) Ercişli Emrah’ın şiiri; “Annacımdan gelen güzel / Eylene senden sualim var / Ne gecede uyku gördüm / Ne gündüzde kararım var / Zülüflerin turra turra / Boz kâküllü kaşlar kara / Benden selâm eylen yâra / Ne kendine zararım var” (T.D.E.9, 2024, s. 179) Karacaoğlan’ın şiiri; bir tiyatro metninin içinde de “Gelin tanış olalım / İşi kolay kılalım / Sevelim sevilelim / Dünya kimseye kalmaz...” (T.D.E.9, 2024, s. 249) Yunus Emre’nin şiirleri bulunmaktadır. “Kadir Mevlâm seni öğmüş yaratmış / Çiçekler içinde birdir / Menevşe Bitersin güllerin hârı içinde / Korkarım yüzüne batar Menevşe / Yaz gelir de heveslenir bitersin / Güz gelince başın alır gidersin / Yavru niçin boynun iğri tutarsın / Senin derdin benden beter Menevşe (...) Bakmaz mısın Karacaoğlan hâline / Garib bülbül konmuş gülün dalına / Kadrin bilmeyenler alır elin e / Onun için iğri biter Menevşe” (T.D.E.9, 2024, s. 155) şeklinde Karacaoğlan’a ait bir şiir etkinlik içinde yer almıştır. Etkinlikte “Mehmed Fuad Köprülü, Türk saz şairleri yakın dönemde kaleme alınmış bir metin olan Menevşeler Ölmemeli hikâyesi ile 17. yüzyıl halk şairlerinden Karacaoğlan’ın şiirinde menevşe motifinin kullanılmasını kültürel devamlılık açısından yorumlayınız” (T.D.E.9, 2024, s. 155) ifadesi yer almaktadır. Kültürel devamlılığın sağlanmasında halk edebiyatı ürünlerinin temel taşlardan olduğu görülmektedir. Bahtiyar Vahapzade’nin Menim Anam adlı şiiri de halk şiiri örneklerinden gösterilebilir.

Menim Anam savadsızdır / Adını da yaza bilmir Menim anam /Ancak mene, Say öyredib / Ay öyredib / İl öyredib / En vacibi: Dil öyredib Menim anam / Bu dil ile tanımışam / Hem sevinci / Hem de gemi.../ Bu dil ile yaratmışam / Her şiirimi / Her nağmemi / Yoh men hecem / Men yalanam / Kitab-kitab sözlerimin Müellifi: benim anam!.. (T.D.E.9, 2024, s. 157). Bir etkinlik içerisinde yer alan bu şiir sözlü ve yazılı kültür arasında nasıl bir bağlantı sağlanabildiğini düşündürmektedir. Türküler ayrı incelendiğinden halk şiiri içerisinde yeniden verilmemiştir. Halk hikâyesi ve destan türüne örnek olarak “Dede Korkut Hikâyeleri ile Boğaç Han Destanı” (T.K.5.2, 2024, s. 20) adlı çoklu ortam metnine yer verilmiştir. Mit, destan ve efsane metinlerine yönelik bir etkinlik, Hazırlık Sınıfı Türk Dili ve Edebiyatı kitabında yer almaktadır. Etkinliğe göre “ağaç kavramının Türk mitolojisinde, Türk destan ve efsanelerinde, Dede Korkut hikâyelerindeki yerini araştırınız” yönergesi bulunmaktadır (T.D.E.H., 2024, s. 31). Bu etkinlik ders dışı bir etkinlik olarak planlanmıştır ve “Türk Kültüründe Ağaç” adını taşımaktadır. Başka bir etkinlik “Hikâye Anlatmanın ve Efsanelerin Anlamı” ismini taşımaktadır. “Sözlü kültür ve yazılı kültür arasındaki farklar ve sözlü kültürdeki dinleyici ile yazılı kültürdeki okuyucu aynı durumda mıdır?” (T.D.E.9, 2024, s. 156) sorusu sorulmuştur. Diğer bir ders dışı etkinlikte de hitabet metni olan Göktürk Kitâbeleri’ne yer verilmiştir. Araştırma olarak verilen etkinlikte “Göktürk anı metinlerinin tarihî belge sayılıp sayılmayacağına yönelik bir çalışma yapılması” (T.D.E.H., 2024, s. 50) söylenmiştir.

Elde edilen veriler bir şekilde gösterildiğinde şöyle bir tablo karşımıza çıkar:

Sınıf seviyelerine göre kitaplardaki edebî türlerin dağılımı

Halk edebiyatına ait anlatı türlerinin ilkökulda tekerleme, bilmece düzeyinde; 5. sınıfta atasözü-deyim-kalıplaşmış sözler, masal, gölge oyunu, halk hikâyesi (Dede Korkut

Hikâyeleri), fıkra düzeyinde; 9. sınıf kitabında ise destan, efsane, halk şiiri şeklinde dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Sonuç

Yeni müfredata uygun olarak hazırlanan Türkçe ve edebiyat ders kitapları, halk bilimi unsurlarını içermekte ve özellikle değerler eğitimi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bu kitaplar, öğrencilerin geçmişlerine ve kültürel miraslarına bağlarını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Ders kitaplarının içeriği 1., 5. ve 9. sınıflar için, öğrencilerin öz kültürleriyle ilişkilerini koparmadan yetişebilmeleri için dikkatle düzenlenmiştir. Bu sayede öğrenciler, kültürel kimliklerini koruyarak, değerler eğitimi ile daha derin bir toplumsal bilinç geliştirmektedirler. Halk bilimi unsurlarının, öğrencilerin kültürel değerlerini içselleştirmelerine yardımcı olduğu ve bu unsurların eğitimdeki etkisinin giderek arttığı gözlemlenmektedir.

Öğrencilerin kültürel bağlamda farkındalıklarını artırabilmeleri ve geçmişle olan bağlarını güçlendirebilmeleri için, dijital dünyanın da kitaplarda etkin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Günümüz teknolojisinin eğitimdeki rolü, öğrencilerin bilgiye daha hızlı erişimini sağlarken, aynı zamanda onların kültürel değerlerle olan bağlarını dijital platformlar üzerinden de pekiştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu durum, öğrencilerin geçmişi bugünün modern dünyasıyla birleştirerek daha kapsamlı bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Böylece ders kitapları yalnızca geleneksel öğretileri sunmakla kalmaz, aynı zamanda çağdaş teknolojilerle desteklenen bir eğitim yaklaşımı sunar.

Sonuç olarak, "Erdem-Değer-Eylem" çerçevesinde verilen değerler ile kitaplarda yer alan halk bilimi unsurlarının birbirini tamamladığı söylenebilir. Bu iki unsur arasında kurulan ilişki, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sorumluluklarını anlamalarına katkı sağlar. Halk bilimi unsurları, değerler eğitiminin temel taşlarını oluştururken, öğrencilerin erdemli bir birey olma yolundaki gelişimlerini destekler. Bu bağlamda, ders kitapları, sadece kültürel mirası aktarmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin sosyal sorumluluk bilincini de artıran etkinliklerle öğrencileri donatır. Bu sayede öğrenciler, kültürel değerleri ve erdemleri içselleştirerek toplumlarına daha duyarlı bireyler olarak yetişmektedirler.

Kaynakça

- Artun, E. (2010). *Türk halk bilimi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Çankaya, E. (2006). *Somut olmayan kültürel mirasın müzecilik bağlamında korunması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çobanoğlu, Ö. (2008). *Halk bilimi kuramları ve araştırma yöntemleri tarihine giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ekici, M. (1999). Halk, halk bilimi ve halk bilgisi üzerine bir deneme. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, III, 183-190.
- Ekici, M. (2004). Halk bilim araştırmalarında üçüncü boyut. *TÜBAR-XVI*, 13-20.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Örnek, S. V. (2020). *Türk halk bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tan, N. (2003). *Folklor (halk bilimi) genel bilgiler*. İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Ülçay, O. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modeli değerlendirmesi. *Ulusal Eğitim, Toplum ve Dünya Dergisi*, 1(2), 70-75.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen Kitaplar

- Milli Eğitim Bakanlığı İlkokul Türkçe 1. Sınıf Ders Kitabı (1. ve 2. Kitap), (2024), Ankara: MEB Yayınları. (T.K.1.1; T.K.1.2).
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaokul Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı (1. ve 2. Kitap), (2024), Ankara: MEB Yayınları. (T.K.5.1; T.K.5.2).
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı 9. Sınıf (2024), Ankara: MEB Yayınları. (T.D.E.9).
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Hazırlık Sınıfı Ders Kitabı, (2024), Ankara: MEB Yayınları. (T.D.E.H.).